

JUSTITIA DEI.

COLLECTOR. *Definitio.* Justitia Dei in communicativam, distributivam, et vindicativam dividitur. *Prose.* Justitia Dei communicativa est retributio Dei aequi merito praemii, aut supplicii, cuique privato, sine comparatione ad alios: servando proportionem arithmetice, et aequalitatem rei ad rem: scilicet praemii ad meritum, et supplicii ad demeritum.

Justitia Dei distributiva, est quae communia praemia, et supplicia omnibus paritur, cum comparatione ad alios, tanquam partes ejusdem communitatis; servando proportionem geometricam et aequalitatem unius proportionis ad aliam: ita ut sit eadem proportio praemii ad premium, quae est meriti ad meritum.

Justitia Dei vindicativa est cum Deus damnatis rependit malum poenae, aequatum malo culpa.

SENTENTIAE PATRUM.

- S. AMBROS. 1. Manifestum est justiam Dei misericordiam, misericordemque justitiam, nec alendis unquam corporibus hominum, nec docendis, juvandisque eorum mentibus deluisse. Lib. 2, de *Vocat. gent.*
2. Sicut justitia Dei magna, ita etiam severa vindicta est. Lib. 3, de *Interpellat.*, cap. 8.
3. Ubi justitia Dei fuerit, ibi habitat Spiritus sanctus ad adjuvandam imbecillitatem nostram. Super *Epist. ad Rom.*, cap. 6, in illud: *Per arma justitiae Dei.*
- S. AUGUST. 4. Est justitiae pulchritudo cum benignitatis gratia concordans, ut quoniam honorum inferiorum dulcedine decepti sumus, amaritudine poenarum erudiamur. De *Vera Relig.*, cap. 15.
5. Quod juste fit, bene fit: juste autem sunt besti boni, et juste mali poenas patiuntur. De *Agone Christ.*, cap. 7.
6. Parce per clementiam, ne ulciscaris per justitiam. In *Manuali*, cap. 33.
7. Sine voluntate tua non erit in te justitia Dei: voluntas quidem non est nisi tua, justitia non est nisi Dei. *Prose.*
8. Esse potest justitia Dei sine voluntate tua, sed in te esse non potest, nisi per voluntatem tuam. Serm. 15, de *Verbis Apostoli.*
9. Deus omnia sive per poenas, sive per praemia justitia moderante, disponit. Contra *Adimant.*, cap. 17.
10. Justitia summi et veri Dei haec universitas suscipiuntur et regitur. De *Quant. animae*, cap. 33.
11. In peccato diaboli et hominis servata est justitia Dei punientis. Lib. 3, de *Lib. orb.*, cap. 10.

12. Nec injusta Dei gratia, nec crudelis potes esse justitia. Lib. 42, de *Civit. Dei*, cap. 27.

13. Justitia Dei solum, qua Deus justus est dicitur; sed illa etiam quam in homine, qui ab illo justificatur, facit. *Ibid.*, lib. 22, cap. 1.

14. Quis justitiam evaderet tuam, nisi praemissa pietas subveniret? Super *Psal.* vii, in concilio.

15. Bona est Dei justitia, et justa ipsius bonitas est. Et hab. apud D. Joan. Damasc., lib. 3, *parall.* cap. 100.

16. Sicut Dominus benignus est in toletando, ita justus est in puniendo. *Epistola ad Damas. Papam de morte divi Hieronymi.*

17. Cum Dei justitia supplicium a reprobis pro perversis actibus exigit, eis malusque ad verborum retributionem reddit. Super *Job*, cap. 29.

18. Divina proprie ac vere est et dicitur justitia. Super *Psal.* cxviii, in illud: *Justitia tua in aeternum.*

19. Quae major est justitia Dei, quam ignoscere poenitentibus? Super *Luc.*, cap. 15.

20. Ad justitiam Dei pertinet, ut nunquam supplicio careant, quorum mens in hac vita nunquam voluit carere peccato. Super *Epist. ad Rom.*, cap.

21. Humana justitia divina justitia comparata, injustitia est. Lib. 5 *Moral.*, cap. 28.

22. Ad magnam justitiam judicis pertinet, ut nunquam vulnerent carere peccato. Lib. 4 *Dialogi*, cap. 41, verbo *Hoc.*

23. Nihil justius Deo. *Epist. 66, ad Asterium.*

24. Bonum est incidere in manus Dei misericordis; sed horrendum est incidere in manus Dei justis. Super 1 *Petr.* 21.

25. Justitia Dei corrigit et punit, misericordia autem dirigit. Super *Psal.* lxxvi.

26. Justitia Dei diversis diversa tribuit, secundum exigentiam meritorum. Super *Psal.* lxxiv.

27. Laudanda est justitia Dei, quae reddit iniquitati supplicium, et aequitati praemium. Super *Ecclesiasten*, cap. vi.

28. Nescit justitia Dei patrociniū dare criminibus: unde fur orat, ut bene prosperetur infurto? et fornicator sibi crucis signum ponit in fronte, ut non comprehendatur in crimine? *Homil. 42, super Math. oper. imperf.*

29. Sicut Deus est semper, sic justitia Dei semper: sicut omnipotentia Dei indeficiens, sic censura indermutabilis: sicut Deus jure perpetuus, sic justitia perseverans. Lib. 2, de *Gubern. Dei.*

30. Justitiae sententiam Deus clementia temperat. Lib. 10, super *Hierem.*, cap. 52.

S. THOMAS AQUINAS. 31. Dei justitia veritas dicitur, in quantum implet quod ordinavit. Super 4, sent. dist. 46, art. 1, ad 2.

SENTENTIAE PAGANORUM.

PLATO. 32. Deus nusquam nequaquam injustus est, sed quantum fieri potest justissimus: Deo autem nihil similius est, quam cum ex nobis hominibus aliquis quam justissimus est. de *Scientia.*

Vide etiam tit. *Misericordia Dei*, sent. 99; *Peccatorum remissio*, sent. 32; *Prædestinatio*; sent. 9.

JUVENTUS.

COLLECTOR. *Definitio.* Juventus est prima refrigerativa particule augmentatio, et adolescentiae aetatem excendens.

SENTENTIAE PATRUM.

S. AMBROS. 1. Etiam fides cum tuta est, juvenus suspecta est. Libro 3 de *Virginibus.*

2. Plurimi sunt, qui se a peccatis juvenutis in senectute revocare poterunt: rarus autem, qui in juvenute grave jugum seria sobrietate portaverint. *Orat. de Obitu Valentianum Imperat.*

3. Bestius quidem juvenis, qui bene vivit: sed magis beatus est senex, qui bene vixit. *Prose.*

4. Quod enim juvenis sperat, adeptus est senior: quod senex fuit, optat hoc esse, qui juvenis est. Lib. 2 de *Jacob*, capite 8.

5. Rara sane in juvenibus est humilitas, ideoque miranda, dum aetas viget, dum vires solidae sunt, dum sanguis aestuat, dum sollicitudo nescitur, dum ignoratur debilitas, dum laetitia frequenter. Super *Psal.* cxviii, serm. 18, vers. 5.

S. ANSELM. 6. In juvene tria notantur, quibus ad probitatem venturus praenoscitur: scilicet taciturnitas, corporis continentia, verecundia. De *similitud.* capite 139.

S. AUGUST. 7. Juventus flos aetatis, periculum mentis. Serm. 2, *Dom. 23 post Trinit.*

8. Periculosum est ulcus juvenutis, quod cupiditatibus contabescit, et fluctuum crebriore impetu saeculi inundantis operitur. *Ibid.*

9. Juventus praesumit viribus suis, formae dignitate jactatur, pompa rerum temporalium praefulgore aut exoptat, aut gaudet. *Ibid.*

10. Juvenuti malorum venenum est, quidquid veritas praecipit: esca est, quidquid diabolus suggerit. *Ibid.*

11. Juventus amat perniciosam inimici lenitatem, odii salubrem medicam asperitatem: ista perveritas, ista vesania in juvenili aetate maxime formidanda est. *Ibid.*

12. Juventus quanto aetate major, tanto vanitate turpior. Libro 7 *Conf.*, capite 1.

13. Lascivus juvenis eget, ut crebro moneatur. In suis *Proverbis*, verbo *Lascivus.*

V. BEDA. 14. Multos videmus juniorum super senes intelligere, moribus antiquare dies, praevenerunt tempora meritis, et quod aetati deest, compensare virtutibus. *Epist. 42, ad Henricum Senonensem archiep.*

S. BERNARD. 15. Sicut in senibus gravitas, sic in juvenibus alacritas, velut quadam dote naturae commendatur. De *ordine vite.*

16. Grande vitium est juniorum impudentia, qui improbo ausu dissolutione seniores conturbant. *Ibid.*

17. Religiosis confusio, juvenis praesumptuosus, et effrons. In *Speculo Discipul.*, part. 1, cap. 5.

18. Reprehensibilis, maxime in juvene, praesumptio, quem magis humilitas stabili, verecundia ornat, venustat simplicitas, timor insignit. *Ibid.*

19. Gloria est in juvenibus, si in ipso aetatis fervore, morum regimine temperant. Super *Psal.* xviii, vers. *Præveni in maturitate.*

20. Magnum est juvenibus se a vitis abstinere, et lubricis et perplexis vici errorem fugere: haec enim aetas fragilis est et labilis, inscia et temeraria. Super *Theros*, cap. 3.

21. Juvenes dici solent, qui nulla consilii gravitate fulciantur. Lib. 19 *Moral.*, cap. 11.

Super illud, *Job. 29; videbant me juvenes.*

22. Optimi juvenes sunt, qui omne quod prevalent, in opere misericordiae expendunt, et velut electi juvenes divina servitia valenter operantur. Lib. 4, in 1, *Reg.*, cap. 2, super illud: *Servos vestros, et ancillas, etc.*

23. Si quis juvenis est, animi affectibus viriliter resistat; in hoc fuerat juvenute, ne quid juvenile patiatur, sed seculum prudentiam in vigentia ostendat corpore. *Orat. 25.*

24. In juvenibus, et adhuc solidioris aetatis, qui vite sanctimoniam, et orationis ad Dominum Jesum frequentia, scientiam consecuti sunt, vigeat sapientia, quae in perisquo sensibus marcescit. *Epist. 2, ad Nepotian.*

25. Juvenis in otio, quasi juvenis sine jugo. Lib. 2, de *Claust. vitio*, cap. 14.

26. Juvenis est lubrica, inconstans, inconsiderata, calida, intemperata. Lib. 4, de *Propriet. rerum*, cap. 9.

27. Juventus per seipsam ad ruinam proclivis est, et ad malitiam levi momento inclinatur. *Homil. 59, super Gen.*

28. Sicut ignis cum fomitem invenit, validioribus flammis exurgit: ita et quando in juvenem materia pecuniarum incidit, tantam accendit fornacem, ut animam juvenis totam flagrare faciat. *Ibid.*

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

S. BONAV.

29. Juventus quando recta rationis freno caret, quantum malum est. *Ibid.*
30. O quantum malum plerumque operatur unus juvenis temeritas, et quantam perniciem affert. *Ibid.*

31. Tanto gravior perniciis, profundiusque precipitium, quanto concupiscentia major vis in juvenibus, quantoque flamma inest eis vehementior. Homil. 4, de *Fide Annae*.

32. Proclivior ad concupiscentias est juvenis, eisque facilius capitur. *Ibid.*

33. Juventus majore opus habet custodia, acriore freno, tutiore munitione ac obstaculo. *Ibid.*

34. Otiosa juvenis impudenter educata, omni ferocissima bestia immanior est. Homil. 38, super *Matth. Oper. perf.*

35. Praecipuum vitium juvenile est gloriatio, quae amplius vult videri quam est : aut in toto vult videri, non esse qualis est. Homil. 33, super *Matth. Oper. imperf.*

36. Est juvenis fera, plurimis indiget institutoribus, magistris, pedagogis, assediis, atque nutritoriis. Homil. 9, super 1, ad *Timoth.*

37. Juventus contineri non potest, non secus quam equus quidam indomitus, veluti fera bellua. *Ibid.*

38. Difficilis res est juvenis, quia jactabilis, fallibilis, labilis est, et vehementioris indiget freni. Homil. 1, ad *Popul. Antioch.*

JOAN. GERS. 39. Angelicus juvenis, senibus satanizat in annis. Tract. de *Parvul. ad Christ. trahendis*, consid. 1.

JOAN. TRITH. 40. Qualem te senem esse desideras, talis nunc quoque juvenis vivas. De *Inst. vilm sacerdot.*, cap. 2.

LEODIVICUS BELGIVS. 41. Juventutis aetas admodum solet esse indomita, atque omnis regiminis impatiens ac saeculo dedita. In *Apoloq. pro Thaulero*, cap. 5.

PETR. CELL. 42. Juvenum forma decentior, aspectus gratiosior, cibus abundantior, potus crassior, aer salubrior, terra fertilior, amenitas jucundior, parvus his enervatur animus. Lib. 3, epist. 10.

SENTENTIAE PAGANORUM.

ARISTOTEL. 43. Juventus ad voluptatem propensior est. Lib. 7 *Ethic. ad Nicomach.*, cap. 14.

44. Maxime intendendum est circa disciplinam juventutis : nam id neglectum in civitatibus affert Reipublice detrimentum. Lib. 8 *Polit.*, cap. 1.

CICERO. 45. Juvenes aptissimi ad cupiendum sunt, potentisque facere quae cupiant, et vehementer quidem cupiunt, cessant autem cito. Lib. 2 *Rhetor.*, cap. 12.

PLATO. 46. Omnium juvenum natura, ardens et quasi ignea, minime quiescere potest. Lib. 2, de *Legib.*

47. Ingrata est juvenus. Lib. 4 *Benef.*, SENECA cap. 17.

Vide etiam tit. *Deliciae*, sent. 79; *Lascivia*, sent. 23; *Molitia*, sent. 71; *Personarum accept.*, sent. 30; *Pulchritudo*, sent. 35; *Severitas*, sent. 23; *Spes*, sent. 72; *Tuclturnitas*, sent. 36; *Vinum*, sent. 61.

LABOR.

DEFINITIO. Labor est functio quaedam, vel animi, vel corporis gravioris operis et muneris. Lib. 2, *Tuscul. quast.*

DIVISIO. Est labor interioris hominis, est labor et exterioris. Labor interioris, labor est scientiae : labor exterioris, exercitium est operationis. *Prosec.*

LABOR scientiae in tria dividitur : in laborem disciplinae, exercitii, et doctrinae.

In pueritia labor disciplinae, in juventa exercitii, in senio doctrinae : ut qui nescit, in pueritia discat : quae didicit, in juventute ad usum ducat : quod ad usum duxit, in senio doceat. Lib. 2, de *Claustro animae*, cap. 14.

PRODUCTIO. Otium stultitiam, labor scientiam generat. *Ibid.*

SENTENTIAE PATRUM.

1. Magna bona non acquiruntur, nisi magno labore. Part. 4, tit. 3, cap. 7, § 16.

2. Nemo est mortalium, qui non labore in ista misera vita, sive sit inops, sive sit opulentus, sive servus, sive liber, sive peccator, sive justus, omnes aequae laborant. *Prosec.*

3. Alia enim ratione justus, alia peccator laborat : siquidem justus ideo in labore est, ut Deum quaerens affligat corpus suum, donec percipiat inmarcescibilem coronam, quae illi reposita est.

4. Peccator vero laborat, non iustitia causa, sed ob eam rem fovendam, alios atque alios labores suscipiens. De *virginit.*

5. Nihil amicis hujus mundi laboriosius, quam non laborare. De *vera Relig.*, cap. 85.

6. Quantis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur? Epist. 45, ad *Armentarium*.

7. Vis desideriorum facit tolerantiam laborum. De *Patient.*, cap. 4.

8. Non perdidit laborem meum : dicitur labor non perisse, non quia manet perpetuus, sed quia non est inaniter fusus. *Ibid.*, cap. 29.

9. Nullo modo sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant : sicut venantium, aucupantium, piscantium, vindemiantium, negotantium, ludo aliquo sese oblectantium. *Prosec.*

10. In eo enim quod amat, aut non laboratur, aut et labor amat.

11. Quam pendendum et dolendum est, si delectat labor, ut fera capiatur, ut cuppa et sacculus impletur, ut pila jaciat, et non delectat ut Deus acquiratur. De *Bono viduit.*, cap. 21.

12. Quid est hoc, quod cum labore meminimus, sine labore obliviscimur? cum labore discimus, sine labore nescimus? cum labore strenui, sine labore inertes sumus? *Prosec.*

13. Desidia, segnitie, pigritia, negligentia vitia sunt, quibus labor fugitur, cum labor ipse etiam, qui est utilis, pena sit. Lib. 22, de *Civit. Dei*, cap. 22.

14. Si ubi est timor operetur labor, ubi erat labor, erit et amor. Lib. 2, de *Adulterinis conjugiiis*, cap. 43.

15. Bonum opus non multum laborat, malum opus habet laborem. Super *Psalm. LXXXII*.

16. Non recusetur labor, si adest amor : quoniam qui amat, non laborat. Omnis enim labor non amantibus gravis est. Tract. 48, super *Evang. Joan.*, cap. 10.

17. Pausationem non querit, qui laborem non sentit. De *catechis. rud.*, cap. 17.

18. Fructus solet laborem consolari. Expos. super *Epist. ad Galat.*, cap. vi.

19. Tentat labor, ut frangat. Lib. 4, contra *Julian.*, cap. 46.

20. Labor nullus, amor magnus. Lib. 4, de *Musica*, cap. 9.

21. In hoc mundo non laborare, impossibile est. Epist. 82.

S. BASILIUS MAGNUS. 22. Labores longa consuetudine familiares redditi, minor cum molestia is ingruunt, qui is assueverint. Apud D. Joan. Damasc., lib. 1 *Prax.*, cap. 70.

23. Laboribus sanitas, et sudoribus salus comparatur. *Ibid.*, lib. 3, cap. 403.

24. Laboris et quietis repetita identidem vicissitudo, lassitudinem laborantis sentire non sinit. De *Institut. Monachor.*, serm. 1.

25. Labores quibus diutino usu assueveris, minus offendunt, si incididerint in exercitium. Orat. 2, de *Laudis jejunii*.

S. BERNARD. 26. Omnis laboris remedium, alterius laboris initium est. Serm. de *primordiis*.

27. Causam laboris remedium, alterius laboris initium est. Serm. de *primordiis*.

28. Causam laboris remedium, alterius laboris initium est. Serm. de *primordiis*.

29. Quia in labore hominum non sunt, in labore daemonum profecto orant. Serm. 23, super *Cont.*

30. Multa quae respiciunt otiosus, post laborem sumes cum desiderio. Epist. 1, ad *Robertum Neapolem suum*.

30. Nullus ibi apparet labor, ubi verus est amor. Serm. 14, de *Vera Domini*.

31. Bonorum laborum gloriosus est fructus, sed malorum nullus. Super *Luc.*, cap. v.

32. Misera sane et extrema demencia commutatio, humanum declinare laborem, et preparatum diabolo stridorem eligere sempiternum. Serm. 4, in *die Ciner.*

33. Quis unquam sine labore dives? quis sine labore aliquam artem didicit? quis absque labore sapiens esse poterit? Serm. 2, de *S. Gregorio*.

34. Gustata utilitas et suavitas virtutis, lenit pondus laboris. Lib. 1, de *Project. Relig.*, part. 4, cap. 3.

35. Ne terreat quemquam labor, etiamsi vitam laudabilis aspera se ostendat via, etiamsi difficilis atque ardua ad virtutem semita proponatur. *Prosec.*

36. Non est enim, non est cuiquam datum, ut exigens erogando labores, actionum praestantissimarum exitiis opibus discedere liceat : sed perpetuo sudoribus proportione respondet, qui ex illis existunt fructus. Homil. 15, de *Festis Paschal.*

37. Promptior sit omnis operarius ad preferendos labores, si praemium laborum praeviderit : qui vero sine praemio laborant, et anima et corpus illis concidit. *Cateches.* 18.

38. Honestos labores laboriose ac studioso suscipito, ut labores inanum laborum effugias. *Prosec.*

39. Justorum enim labores, fructum vitae proferunt : et labores peccatorum, laquei et eruntis pleni sunt. De *Recta vivendi ratione*, cap. 25.

40. O quanti, et quam diuturni labores subito perant, dum id quod acquirere studentes, custodire negligimus! Homil. 4, ad *Monach.*

41. Valde dura et nimis dolenda conditio omni intentione studium laboris impendere, et fructum non recipere post laborem. *Ibid.*

42. Opus est ut laborem corporalem, spiritualis fructus subsequatur. *Ibid.*, homil. 8.

43. Laborandum et cuique exercitandum est in opere, ne otio deditus per illicita corde aut lingua vegetet. In suis *Opuscul.*, oraculo 17.

44. Nonnulli hominum ita otiosae mentis sunt, ut si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant. *Prosec.*

45. Et nonnulli ita inquieti sunt, ut si vacationem laboris habuerint, gravius laborent : quia tanto deterioris cordis tumultus tolerant, quanto eis licentius ad cogitationes vacat. Lib. 6 *Moral.*, cap. 17.

46. Laborantem consolari, est pariter in labore persistere : quia sublevatio est laboris, visitatio collaborantis. *Ibid.*, lib. 5, cap. 5.

S. BONAV.

S. CYRILLUS ALEX.

S. CYRILLUS HIEROSOL.

S. EPIPHAN.

S. FUSENIUS EMISSEN.

S. FRANCISC. ASSISIENS.

S. GREGOR. MAGNUS.